

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради ДФ 41.884.071
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії	Олексій Калюжний (власне ім'я, прізвище здобувача (ки))
1988 року народження, громадянин	України (назва держави, громадянином якої є здобувач (ка))
освіта вища: закінчив у 2012 році	Одеський державний університет (найменування закладу вищої освіти)
за спеціальністю (спеціальностями)	внутрішніх справ «Правознавство» (за дипломом)
працює співробітник	Управління Служби безпеки України в Одеській області, м. Одеса (посада) (місце основної роботи, підпорядкування, місто)
виконав акредитовану освітньо-наукову програму	Право
Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом	Одеського державного (повне найменування закладу)
університету внутрішніх справ від «30» січня 2025 року № 34, у складі: вищої освіти (наукової установи), підпорядкування (у родовому відмінку), місто)	
Голови разової спеціалізованої вченої ради -	Максим Корнієнко доктор юридичних наук, професор, проректор Одеського державного університету внутрішніх справ
Рецензентів -	Андрій Бабенко доктор юридичних наук, професор завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін Інституту права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ; Олег Шкута доктор юридичних наук, професор, директор Інституту права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ.
Офіційних опонентів -	Дмитро Цехан доктор юридичних наук, професор, професор кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової діяльності НУ «Одеська юридична академія»; Ольга Мердова кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету №2 Донецького державного університету внутрішніх справ. (власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

на засіданні «03» квітня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня
доктора філософії з галузі знань

08 Право

(галузь знань)

Олексію Калюжному

(власне ім'я, прізвище здобувача (ки) у давальному відмінку)

на підставі публічного захисту дисертації «Запобігання незаконному посіву або
вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні»

(назва дисертації)

за спеціальністю (спеціальностями)

081 Право

(код і найменування спеціальності (спеціальностей) відповідно до Переліку
галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка
здобувачів вищої освіти)

Дисертацію виконано в Одеському державному університеті внутрішніх справ

(найменування закладу вищої освіти (наукової установи), підпорядкування, місто)

Науковий керівник Вячеслав Крикун доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільно-правових дисциплін
Інституту права та безпеки Одеського державного
університету внутрішніх справ.

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, що містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, які виконують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 08 Право.

Здобувач має 8 наукових публікацій за темою дисертації, з них 4 статті у наукових фахових виданнях України, 4 тези доповідей на науково-практичних конференціях.

1. Калюжний О.М. Міжнародний досвід запобігання та протидії незаконному посіву і вирощуванню наркотиковмісних рослин. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 4. С. 18-24.

2. Калюжний О.М. Сучасний стан та основні тенденції вчинення незаконного посіву або вирощування наркотиковмісних рослин в Україні. *Юридичний бюлетень*. 2024. Випуск 34. С. 216-226.

3. Калюжний О.М. Деякі напрями оптимізації системи запобігання незаконному посіву або вирощування маку чи конопель в Україні в умовах воєнного стану. *Право і суспільство*. 2024. № 4. С. 568-575.

У дискусії взяли участь та висловили зауваження:

Дмитро Цехан, доктор юридичних наук, професор.

Позитивно та високо оцінюючи проведене дисертантом дослідження, необхідно звернути увагу на наявність окремих положень, що можуть бути предметом для дискусії під час публічного захисту дисертації, серед яких:

по-перше, аналізуючи особу злочинця, автором звернута увага на те, що такі кримінальні правопорушення вчиняються й в організованій формі. Зважаючи на це, хотілось би почути позицію автора щодо особливостей структурної побудови таких злочинних угруповань, їх зв'язків з ОЗУ іншої спрямованості, які контролюють сферу наркобізнесу та загальнокримінальні сфери злочинної діяльності;

по-друге, у дослідженні автор пропонує внести відповідні зміни до КК України у частині посилення кримінальної відповідальності за вказані кримінальні правопорушення із чим ми погоджуємось. Водночас, чи не вважає автор слушним виокремити як кваліфікуючу ознаку таких кримінальних правопорушень їх вчинення представником органу державної влади або місцевого самоврядування, адже такі факти доволі часто документують правоохоронними органами, зокрема у випадках великих масштабів вирощування нарковмісних рослин;

по-третє, у практичній площині, необхідно звернути увагу й на те, що доволі часто до кримінальної відповідальності притягуються особи похилого віку, які вирощують такі рослини для власних кулінарних потреб тощо. Водночас, кримінальний закон визначає загальний та понижений вік кримінальної відповідальності. Чи не вважає автор слушним визначити й максимальний вік після досягнення якого особа не може притягуватись до кримінальної відповідальності за окремі кримінальні правопорушення, зокрема й ст.310 КК України, що суттєво розвантажить правоохоронну систему та дозволить сфокусувати увагу на ОЗУ та особах, які здійснюють таку діяльність на систематичній основі з метою продажу сировини на відповідних сегментах кримінального ринку наркотиків;

по-четверте, зважаючи на те, що, наразі, канабіс виключено із переліку особливо небезпечних наркотичних засобів і, загалом політика держави спрямована на гуманізацію кримінально-правового впливу щодо окремих правопорушень, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів чи не вважає автор доцільним встановлення кримінальної відповідальності за такі злочини виключно за наявності мети збуту.

Викладені зауваження мають дискусійний характер і суттєво не впливають на високу оцінку дисертації як актуального, якісного, послідовного завершеного наукового дослідження, у якому вирішено окрему наукову проблему.

Ольга Мердова, кандидат юридичних наук, доцент.

Поряд із зазначеними позитивними моментами у рецензованому дослідженні, як і в будь-якій по-справжньому творчій праці, в роботі О.М. Калюжного містяться деякі дискусійні положення та положення, які потребують уточнення, а отже загальна позитивна оцінка дисертації не виключає певних зауважень і побажань, які носять рекомендаційний характер і можуть бути використані автором у подальших наукових дослідженнях. 1. В роботі автора міститься певна плутанина та хаотичність у використанні термінології пов'язаної з протидією кримінальним правопорушенням, пов'язаним з незаконними посівами або вирощуванням наркотиковмісних рослин в Україні. Так, ним 369 разів використовується термін «запобігання»; 24 рази – «попередження»; 20 разів – «протидія»; 14 – термін «боротьба»; 13 разів – «профілактика». Таке різноманіття є не дуже зрозумілим і потребує додаткового пояснення під час захисту дисертації. 2. На стор.24 дисертації «Емпірична база дослідження» та у додатках с. 298-301 міститься інформація щодо результатів анкетування практичних працівників, які безпосередньо здійснюють протидію незаконному культивуванню наркотиковмісних рослин (з відповідними висновками та результатами у тексті роботи). Поряд з цим, є не зрозумілим, які категорії респондентів і протягом якого періоду охоплювалися опитуванням. Адже у роботі вказано, що статистика вивчалася автором за період з 2018 по 2024 роки. Вказана інформація потребує конкретизації. В частині: а) категорій опитуваних; б) стосовно актуальності періоду опитування респондентів. 3. Підрозділ 1.1. дисертації присвячений вивченню стану наукової розробки задекларованої автором проблематики запобігання незаконному культивуванню наркотиковмісних рослин. Здобувачем описуються результати понад 50 вітчизняних та зарубіжних авторів, які займалися вказаною проблематикою. Крім цього ним вказано у списку літератури майже 320 використаних літературних джерел. Викликає логічне запитання а чи не можна вважати обрану проблематику вирішеною. І чим дисертація здобувача відрізняється від раніше захищених дисертацій у сфері незаконного обігу наркотиків? Висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дисертаційного дослідження, але спонукають до наукової дискусії

Андрій Бабенко, доктор юридичних наук, професор.

Загалом позитивна оцінка дисертаційного дослідження О.М. Калюжного та його окремих положень не виключає можливості висловлення застережень та зауважень щодо тих аспектів, що вимагають додаткової критичної оцінки, є суперечливими або потребують більш ґрунтовного аргументування. Це створює простір для конструктивної дискусії з автором, що дозволяє досягти глибшого розуміння представлених ідей.

1. Не ставлячи під сумнів наукову цінність запропонованої автором систематизації етапів історичного розвитку проблеми незаконного посіву та вирощування наркотиковмісних рослин (стор. 234), вважаємо, що варто доповнити її новим етапом, що відображатиме специфіку цього явища в умовах воєнного стану. В умовах збройного конфлікту і кризових ситуацій можливе загострення проблеми незаконного культивування наркотиковмісних рослин, зокрема через ослаблення державного контролю та правопорядку, а також використання наркотиків як джерела фінансування незаконних структур, таких як збройні угруповання. Можна запропонувати ввести новий етап, який охоплюватиме період «Військового або конфліктного етапу» (або «Етап воєнного стану»). Така доповнена систематизація дозволить чітко виокремити проблеми незаконного посіву або вирощування наркотиковмісних рослин, які виникають не лише в мирні часи, а й у контексті збройного конфлікту, і дасть змогу більш обґрунтовано розглянути заходи протидії у цьому специфічному періоді.

2. Запропоноване здобувачем доповнення до ч. 2 ст. 310 КК України, яке вводить кваліфікацію незаконного посіву чи вирощування наркотиковмісних рослин в умовах воєнного чи надзвичайного стану, потребує більш детального обґрунтування та аналізу (стор. 235). На сьогоднішній день воєнний стан введено на всій території України, однак ця ситуація є тимчасовою. Коли воєнний стан завершиться, деякі регіони можуть залишитися під його дією через можливу ескалацію конфлікту чи особливості безпекової ситуації. Таким чином, воєнний стан може бути обмежений лише певними областями, що відкриває питання про доцільність і правову визначеність введення кваліфікуючої ознаки для всіх територій України або лише для тих, де воєнний стан триватиме. Тому важливо уточнити, як саме це нововведення застосовуватиметься в майбутньому: чи буде воно діяти на всій території країни або лише в тих областях, де фактично буде введено воєнний стан. Це питання також ставить під сумнів можливість правової визначеності, адже різні регіони можуть потрапити під різні правові умови в залежності від того, чи перебувають вони в зоні воєнного стану.

3. Заслугує на підтримку запропонована автором класифікація осіб, які вчиняють незаконний посів або вирощування маку чи конопель в Україні, з урахуванням мотиваційних та соціальних чинників (стор. 238-239). Проте доцільно було б додати ще один аспект класифікації, який враховував би вплив зовнішніх та внутрішніх факторів, що зумовлюють участь у таких кримінальних правопорушеннях, а саме: «екологічно мотивовані особи», тобто необхідно звернути увагу на окрему категорію осіб, які можуть бути мотивовані специфічними умовами місцевості, клімату або екологічних обставин, що створюють сприятливі умови для посіву або вирощування наркотиковмісних рослин. Врахування додаткових категорій допоможе краще зрозуміти різноманітність мотивацій та факторів, що впливають на скоєння таких

кримінальних правопорушень, і дозволить більш ефективно розробляти відповідні заходи запобігання. Зазначені вище зауваження стосуються, в основному, спірних чи дискусійних аспектів, які не знижують загальної позитивної оцінки роботи О.М. Калюжного.

Олег Шкута, доктор юридичних наук, професор.

Позитивно в цілому оцінюючи зміст рукопису дисертації, слід звернути увагу на наявність у ньому низки дискусійних питань, нечіткості і недостатню аргументованість окремих положень, міркувань та висновків автора, зокрема:

1. Розкриваючи у розділі 3 дисертації кримінологічні заходи запобігання незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні дисертантом досліджено заходи загальносоціального та спеціально-кримінологічного запобігання та приділено вкрай незначної уваги заходам індивідуальної профілактики незаконного посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні.

2. У підрозділі 2.2. дисертантом надано кримінологічну характеристику осіб, які вчинили незаконний посів або вирощування наркотиковмісних рослин в Україні. Разом з цим варто зауважити, що, незважаючи на те, що терміни «суб'єкт кримінального правопорушення», «особистість злочинця», «особа злочинця» характеризують особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, вони відрізняються специфічним галузевим значенням, зумовленим предметною сферою пізнання відповідної підгалузі науки, хоча родовим поняттям для них виступає термін «особа».

В українській мові поняття «особа» зазвичай об'єднує два терміни – «особа» та «особистість», які мають різні смислові значення.

У кримінології існує багато визначень особистості злочинця, які можна об'єднати за трьома основними ознаками:

По-перше: формальна ознака передбачає підхід, за яким особистість злочинця розглядають як людину, яка вчинила кримінальне правопорушення. Така людина характеризується як складне інтегруюче поняття, що включає в себе біологічні, соціальні та психологічні сторони.

По-друге змістовна ознака особистості злочинця передбачає окрему характеристику особистості не лише у зв'язку із вчиненням нею кримінального правопорушення, а й наявністю причинного зв'язку між особою, що вчинила кримінальне правопорушення, та рівнем його суспільної небезпеки.

По-третє: формально-змістовна ознака, за якою визначається стан особи в момент вчинення кримінального правопорушення, а саме коли до та після його вчинення (часовий термін) особу не можна вважати «особою, що вчинила кримінальне правопорушення».

Максим Корнієнко доктор юридичних наук, професор – без зауважень.

На дисертацію надійшло звернення від директора Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпровського державного університету внутрішніх справ, доктора юридичних наук, професора Володимира Шаблистого, який у цілому позитивно оцінюючи дисертацію, О.М. Калюжного звернув увагу на окремі дискусійні положення, або такі, що потребують додаткової аргументації чи пояснень під час захисту дисертації.

1. Так, рецензована робота присвячена запобіганню незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні. Значна увага автором присвячена питанням запобігання цьому виду кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану. Робота тільки б виграла, якщо би автором або у назві або у одному із підрозділів було сформульовано в якості одних із завдань – запобігання в умовах воєнного стану.

2. У роботі автора у додатках містяться таблиці, схеми та діаграми, які відображають основні статистичні показники та результати дослідження незаконного посіву або вирощування наркотиковмісних рослин в Україні. Робота тільки б виграла, якщо зазначені наглядні матеріали були розміщені в основному тексті дисертації.

Висловлені зауваження не впливають на високу позитивну оцінку дисертаційної роботи О.М. Калюжного. Рецензована дисертація вирішує конкретну й значиму науково-прикладну проблему, має наукову новизну, теоретичне та практичне значення для подальшого розвитку вітчизняної науки.

Друге звернення надійшло від першого проректора Донецького державного університету внутрішніх справ доктора юридичних наук, професора Єгора Назимка, який загалом позитивно оцінюючи рецензовану працю, звернув увагу на окремі протиріччя, спірні положення, які, на його думку, потребують або додаткової аргументації, або спеціальних пояснень під час захисту дисертації.

1. Так, у роботі здійснюється аналіз кількісно-якісних показників незаконного посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні за період 2018-2024 років. Де продемонстровані істотні відмінності кількісних показників, а саме, зменшення кількості задекларованих автором правопорушень з 2022 по 2024 років. Під час прилюдного захисту потребує пояснення така ситуація.

2. У роботі автором здійснено ґрунтовний аналіз практики протидії незаконному обігу наркотиків рослинного походження у зарубіжних країнах. Поряд із цим, здобувач не пояснює досвід якої з країн має бути покладений в основу запобігання незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні в умовах збройної агресії.

Однак в цілому, висловлені зауваження не впливають на високу позитивну оцінку дисертаційної роботи О.М. Калюжного, а здійснений дисертантом творчий пошук заслуговує на підтримку.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради.
«Проти» — членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада
ДФ 41.884.071 присуджує

Олексію Калюжному

(власне ім'я, прізвище, здобувача (ки) у давальному відмінку)

ступінь/ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право

(галузь знань)

за спеціальністю (спеціальностями) 081 Право

(код і найменування спеціальності (спеціальностей))

відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється
підготовка здобувачів вищої освіти)

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

(підпис)

Максим КОРНІЄНКО

(власне ім'я та прізвище)

